

Қазақ тілі – елдің жүрегі. Ал жүрегі соқпаған ұлт өмір сүре алмайды

Мен, Нұрай, Тұран университетінде журналистика мамандығы бойынша білім алып жүрген болашақ журналистпін.

Журналист болу – мен үшін жай мамандық емес, бұл – қоғамға әсер ету, халықтың үнін жеткізу, шындықты айту жолы.

Ал бүгінгі ең өзекті шындықтардың бірі – қазақ тілінің тағдыры.

Өйткені қазақ тілі – елдің жүрегі, ал жүрегі соқпаған ұлт өмір сүре алмайды.

Қазір мен студентпін. Университет дәлізінде қазақша сөйлеген дауыстар сирек естіледі.

Көпшілік студенттер, тіпті кейбір ұстаздар да орыс тілінде сөйлесуді ыңғайлы көреді.

Басында мен бұл жағдайға мән бермейтінмін, бірақ уақыт өте келе бір нәрсе түсіндім:

тілге деген немқұрайдылық – ұлтқа деген немқұрайдылықтың бастамасы.

Қазақ тілінің жағдайы – тек тіл мәселесі емес, ұлттық қауіпсіздік мәселесі

Тіл – тек қатынас құралы емес. Тіл – ұлттың рухы, жаны, тарихы.

Қазақ халқы ғасырлар бойы осы тіл арқылы өзінің мәдениетін, салт-дәстүрін, дүниетанымын сақтап келді.

Қазақтың батырлары, билері, ақындары мен ойшылдары өз ұлтының намысын, рухын дәл осы тіл арқылы жеткізді.

Бірақ қазір не көріп отырмыз?

Көшеде, мектепте, университетте, тіпті мемлекеттік мекемелерде де қазақ тілі екінші орында қалып отыр.

Кейде тіпті өз елінде өгейдің күйін кешеді.

Мемлекеттік тіл мәртебесіне ие бола тұра, қазақ тілі әлі де толыққанды өмір сүріп тұрған жоқ.

Мұндай жағдай мені, болашақ журналист ретінде, катты ойландырады.

Қазақ тіліне бейжай қарау – өз ұлтыңның болашағына бейжай қарау деген сөз.

Егер бүгінгі жастар өз тілін қадірлемесе, ертең бұл ұлттың болашағы қандай болмақ?

Тарихтан тағылым: тіл үшін күрес – тәуелсіздік үшін күрес

Біздің тарихымызда тіл мәселесі ешқашан жай тақырып болмаған.

Алаш зиялыларының барлығы дерлік – тілдің жанашыры болған тұлғалар.

Ахмет Байтұрсынұлы, Әлихан Бөкейхан, Міржақып Дулатов, Мағжан Жұмабаев – бәрі де тілдің тағдыры арқылы ұлттың тағдыры шешілетінін түсінген.

Ахмет Байтұрсынұлы “Тілі жоғалған жұрттың өзі де жоғалады” деген.

Бұл сөз қазір бұрынғыдан да өзекті.

Сол заманда олар қазақ тілін сақтап қалу үшін газет шығарып, оқулық жазып, мектеп ашқан.

Ал біз, ХХІ ғасырдың жастары, бәрі дайын тұрғанда не істеп жүрміз?

Қолымызда интернет, әлеуметтік желілер, еркіндік бар.

Бірақ сол еркіндікті өз тілімізде пайдаланып жүрміз бе?

Мен Тұран университетінде оқып жүргенде байқағаным – жастардың көбі ойларын қазақша жеткізгісі келеді, бірақ өздеріне сенімсіз.

“Қате айтып қоямын”, “басқалар түсінбейді” деген ойлар кедергі болады.

Бірақ осы қорқынышты жеңбесек, қазақ тілі ешқашан өз орнын таппайды.

Қазақ хандары мен бабалар аманаты

Біз ұлт ретінде осындай бай тілді ата-бабамыздан мұра етіп алдық.

Қазақ хандарының, батырларының, шешендерінің әр сөзі – ұлттық болмыстың айғағы.

Күлтегін, Тоныкөк жазбаларынан бастап, Қасым ханның “Қасқа жолы”, Тәуке ханның “Жеті жарғысы” – бәрі қазақ тілінде, қазақы ұғыммен өрілген.

Ал батырлар жырындағы тілді алсақ – ол таза поэзия.
Біздің ата-бабаларымыз тілді құрал емес, қасиет деп таныды.

Қазақ үшін сөздің салмағы – алтынның бағасындай болған.

“Жүйелі сөз – жүйесін табар, жүйесіз сөз – иесін табар” деп бекер айтпаған.

Енді сол ұлттың ұрпағы бола тұра, өз тілін менсінбеу – ата-бабаның аманатына қиянат.

Мен кейде ойлаймын: егер Кенесары, Абылай, Бөгенбай, Қабанбай сияқты батырлар бүгінгі күнді көрсе, не дер еді?

Мүмкін, “жауды жеңдіңдер, бірақ өз тіліңнен жеңілдіңдер” дер ме еді?..

Тұран университетіндегі жағдай: шынайы көрініс

Мен өз университетімді жақсы көрем, себебі мұнда білім мен шығармашылыққа еркіндік бар.

Бірақ шындығын айтсам, тіл мәселесінде кейде жүрегім ауырады.

Сабақ арасында дәлізде жүрген студенттердің көбі орысша сөйлейді.

Кейбір пәндер қазақша жүргізілсе де, студенттер жауаптарын орысша қайтаруды жөн көреді.

Бұл – олардың кінәсі емес, бұл – орта мен жүйенің салдары.

Қазақ тілінде сөйлейтін студентке кейде “ерекше” адам сияқты қарайтындар бар.

Бірақ мен олай ойламаймын. Керісінше, меніңше, өз тілінде еркін сөйлейтін студент – нағыз заманауи тұлға.

Мен Тұранда білім ала жүріп, өзіме бір мақсат қойдым: университет ішінде қазақ тілінің мәртебесін арттыруға атсалысу.

Мысалы, қазақ тіліндегі студенттік подкасттар, жаңалықтар, блогтар көбейсе – бұл тілдің дамуына үлкен үлес болар еді.

Қазақ жастары және тіл таңдау

Қазір жастардың алдында екі таңдау тұр:

бірі – жеңіл жол, яғни орыс немесе ағылшын тілінде сөйлеп, “заман ағымына сай болу”;
екіншісі – өз ана тілінде сөйлеп, сол арқылы ұлттық рухыңды сақтау.

Бірақ менің ойымша, бұл екеуі бір-біріне қайшы келмейді.

Ағылшынша үйрен, орысша біл, бірақ ойың мен жүрегің қазақша болсын.

Өйткені тіл тек құрал емес, ол – тұлғаның болмысын айқындайтын белгі.

Бүгінгі қазақ жастары – тәуелсіз елдің ұрпағы.

Біздің міндет – тек сөйлеп қана қоймай, қазақ тілін ғылымның, мәдениеттің, журналистиканың тіліне айналдыру.

Егер біз өз салада қазақша жазсақ, сөйлесек, зерттесек – тіл автоматты түрде дамиды.

Журналист ретіндегі көзқарасым

Мен болашақ журналист ретінде жақсы білем: тіл – ақпарат құралы ғана емес, әсер ету құралы.

Қазақ журналистикасы тілді дамытуда үлкен рөл атқара алады.

Теледидар, радио, интернет-басылымдарда қазақ тілінде сапалы контент көбейсе, жастар оны қабылдайды.

Қазір көп арналар мен блогтар орысша немесе ағылшынша сөйлейді, себебі “қазақша қызық емес” деген жаңсақ пікір қалыптасқан.

Бірақ шын мәнінде, тіл қызық емес емес, оны қызықты ете алмаған бізбіз.

Мен болашақта осыны өзгерткім келеді.

Қазақ тілінде заманауи, сапалы, аудиторияға әсер ететін контент жасағым келеді.

Болашақ журналист ретінде менің парызым – тілді қорғау ғана емес, оны қоғамның ең беделді тіліне айналдыру.

Себебі ақпарат кімнің тілінде таралса, билік те, ықпал да сол тілде болады.

Болашақ біздің қолымызда

Қазақ тілін сақтап қалу – тек мемлекеттен күтілетін іс емес.

Бұл – әр қазақтың жеке жауапкершілігі.

Тілді сақтау – өзіңнен басталады: үйде, достарыңмен, әлеуметтік желіде.

Мен Тұран университетінде оқи отырып, өз қатарластарыма қарап үміт көрем.

Қазақ тілінде сөйлегісі келетін, жазғысы келетін жастар көп.

Оларға тек сенімді орта мен қолдау керек.

Сондықтан әр оқу орнында, әр қалада қазақша сөйлейтін орталар көбеюі тиіс.

Қорытынды: тіл – мәңгілік елдің мәңгілік коды

Қазақ тілі – елдің жүрегі. Ал жүрегі соқпаған ұлт өмір сүре алмайды.

Бұл жай ғана әдемі сөз емес, бұл – шындық.

Біз ата-бабамыздан қалған ең асыл мұраны – тілді сақтап қалуымыз керек.

Мен болашақ журналист ретінде сенемін:

Қазақ тілі ешқашан өшпейді. Себебі оны сүйетін ұрпақ бар.

Ол ұрпақ – біз.

Біз өз тілімізде сөйлеп, жазып, армандап, ойлап үйренсек – қазақ тілі тек өткеннің емес, болашақтың тіліне айналады.

Қазақ тілін қорғау – өткенге оралу емес, болашаққа жол ашу.

Өйткені тіл бар жерде – рух бар.

Рух бар жерде – ұлт бар.

Ал ұлт бар жерде – болашақ бар.